

Slovo k povzbuzení na neděli 11. června 2023, na 10. neděli v mezidobí – A
Biblická čtení: Oz 6,3b-3; Ž 50; Řím 4,18-25; Mt 9,9-13

Milé sestry, milí bratři,

po postní a velikonoční době máme první **neděli** druhé části **liturgického mezidobí** připomínajícího dobu Kristova veřejného působení. Evangelijní úryvek, předobrazovaný krásným proroctvím Ozeášovým v prvním čtení (zvláště slovy «Protože lásku chci, ne oběť, poznání Boha chci víc než celopaly»), před námi rozevřel veleznámou scénu **Povolání celníka Matouše**.

Kdo to byli židovští **celníci** v době Ježíšově, je známé: Byli to Židé, kteří se dali do služeb Římanů, kolaborovali s nimi, vybírali pro ně daně, často vyšší, než jim bylo uloženo, protože celnické řemeslo fungovalo tak trochu na způsob pachtu, pronajaté „trafiky“. Byli proto od Židů všeobecně nenáviděni a nepřijímáni. Pravověrní Židé je považovali za bezbožníky, Římané jimi zase zpravidla pohrdali. Pořád to ale byli **lidé**, často i částečně oběti situace, možná slaboši, možná prospěcháři, jako ostatně kolaboranti všech dob a všech režimů. Byli to ale lidé také se svými osudy a rodinami, se svými tužbami, přednostmi a slabostmi. Leckdy to mohla být spíše než zlá vůle souhra slabosti, strachu a běh životních okolností, které je přivedli k celnickému řemeslu. Anebo skutečně touha po prospěchu či po moci.

Pozitivními postavami tak rozhodně nebyli. Proto se vždy můžeme **ptát**, proč zrovna **k nim Kristus přichází**, proč na ně se obrací, s nimi stoluje a jednoho z nich – Matouše, dle Lukášova evangelia navíc «vrchního celníka a velkého boháče» – dokonce volí za jednoho z dvanácti apoštolů.

Případná odpověď na tyto otázky se může ubírat dvojím směrem. Zaprvé, že celníci, přinejmenším z pohledu pravověrných Židů a židovských náboženských elit, bezpochyby představovali okrajovou skupinu, pohrdanou byť světsky nějak mocnou **periferii Božího lidu**: A k takovým Pán Ježíš – tenkrát stejně jako dnes – zvláště rád přichází a obrací se k nim. Podobně jako s celníky jednal přeci kupříkladu s prostitutkami či jinými veřejnými hříšníky.

A zadruhé, a to možná především, že **na člověku slabém a hříšném**, na člověku tak slabém a natolik **utopeném v hříšných strukturách** života a světa, možná i své minulosti, jako byli židovští celníci ve službách Impéria, (na takových) se může mnohem **více projevit moc Božího milosrdenství**. «Kde se rozmnožil hřích, tam se v míře daleko štědrější ukázala milost» vyznává apoštol Pavel v Listě Římanům, že kterého je i dnešní druhé čtení.

Navíc – v případě následného povolání **k apoštolské službě** – se i ukazuje, jak **to Boží** – svátostná moc – je mnohem silnější než lidská slabost, když k nesení něčeho tak velikého je vyvolen opravdu **hříšný celník**.

V každém případě je dnešní evangelium svědectvím, jak Boží moc, **setkání s Pánem Ježíšem** má sílu nějak **proměnit**, obrátit dobrým, lepším směrem **život člověka**. Jak se setkání s Kristem může a chce stát pro člověka vpravdě **transformativním**, a to **Božsky**.

V souvislosti s dnešním evangeliem tak stojí zato vždy připomenout notoricky známý, slavný a krásný obraz jednoho z nejvýznamnějších představitelů nejen italského ale i světového raného baroka, „otce šerosvitu“, Michelangela Merisio zvaného **Caravaggio „Povolání sv. Matouše“**. Je z roku 1600 a visí v kostele sv. Ludvíka Francouzského v Římě. Celá scéna je situována do celnice, která připomíná celnici v době vzniku obrazu, stejně tak odění jednotlivých aktérů; možná aby nám připomněla živost a aktuálnost evangelia pro každou dobu a situaci. Kolem stolu s kupicí peněz uprostřed je v šeru místnosti shromážděno několik mužů, zjevně celníků, někteří sedí, jiní stojí. Zprava obrazu, v světle jdoucího odkudsi v pozadí, vchází Kristus, doprovázen patrně svatým Petrem. Pravou rukou a výmluvným gestem ukazuje na jednoho z celníků, na Matouše, který s tázavým pohledem a gestem své ruky dává najevo otázku, zda opravdu on je míněn, jiní tak neučiní. Kristovy nohy jsou v tom

okamžiku ale již v otočce, hlava se zpola již odvracející, jakoby se hned vydával zpět, jakoby na celníka ukázal již odcházejce.

Nejen nádherně, ale i geniálně vystihl Caravaggio jeden z nejdůležitějších **momentů Božího navštívení**. Jeho mnohdy jakousi **letmost**, chvilkovost, zdánlivou pomíjivost. Tak se Boží navštívení, jako dotek či impuls, pohled, gesto nebo slovo dějí nějak stále. A právě na takový letmý, leckdy sotva zaregistrovatelný Kristův Boží dotek, na dotek jeho laskavosti, na v nitru zarezonující slovo «pojď za mnou» má dotčený oslovený člověk **zareagovat**, aspoň nějak, aspoň v něčem. Stále znovu, kdykoli k něčemu takovém dojde.

Tak nějak může a snad i má číst dnešní evangelium člověk, který si pokorně přiznává svou **hříšnost**, který i hříšný je, kterému se nějak **zamotal život**, který si **zaspolupracoval** – ať ze slabosti, prospěchářství či jiného důvodu – se zlými silami, anebo zradil ideály dobra, lásky a spravedlnosti, **zpronevěřil** se Bohu, lidem i sobě. I takový – **po vzoru apoštolově** – se může stát **nástrojem Božího dobra**. A to dokonce, snad se můžeme odvážit doufat, i když ještě nějakou dobu – a někdy třeba až do důchodu (ať už tato metafora znamená cokoli) – zůstane **ve své celnici**.

I to je dobré slyšet, snad i takto Povolání svatého Matouše číst. Protože **malomyslnost**, *akédia*, netečnost či vyhořelost, vyplývající **z pocitu vlastní slabosti**, ať už oprávněného či neoprávněného, může být někdy **ještě horší než hříchy samotné**. Když člověk vzdá život a přestane se o cokoli dobrého snažit. Když se hříšník s vědomím své hříšnosti necítí ani už hoden cokoli dobrého vykonat, o cokoli dobrého se pokusit, neb má pocit, že vše je jím pokaženo či ztraceno a on sám zatracen. A tak dále.

Možná i proto, aby se právě i takový člověk **odvážil** žít dál a snažit se o víru, naději a lásku, povolal Pán Ježíš k apoštolování **právě celníka**. Nehledě na to, že **celníci** a jim podobní někdy dokážou, když na to přijde, vykonat **mnohem větší dobro** než farizeové a učitelé Zákona, spravedliví v očích svých i svého okolí.

Předpokladem je však chtít se **nechat Pánem Ježíšem navštívit a zavolat...**

Nejen přiznání hříšníci však mají dnešní evangelium slyšet. Stejně tak, a možná ještě **více**, je adresováno všem **farizeům a učitelům Zákona podobným**. Všem **mravním elitám** církve i společnosti, všem, kteří se cítí být **mravně na výši**, a možná i v leckterém ohledu také jsou. Avšak možná třeba jen proto, že nebyli doposavad konfrontováni s nějakou limitní kritickou situací. Anebo to nepochopili. Nebo proto, že žijí jen hlavně aby oni sami si nezahlavili a neušpinili se životem a světem, a tak žijí v posledku jen pro sebe, možná ještě pro své nejbližší. Anebo jsou opravdu a autenticky spravedliví, stateční a zbožní, odkáží přinášet i nemalé oběti, ale třeba zase příliš přesvědčení o své spáse, cítí se být zajištěni před Bohem. Je prostě mnoho podob farizejství.

Ale jen tehdy může být nějaké **farizejství pozitivní** – nezapomeňme, že farizejské hnutí bylo v zásadě dobrým obrodním hnutím v Izraeli, ke kterému měl blízko i sám Pán Ježíš a kterého byl příslušníkem svatý Pavel – (jen tehdy může být farizejství pozitivní), jestliže je spojené s autentickou **pokorou a milosrdenstvím**. «Lásku chci, ne oběť... Milosrdenství chci a ne oběť» zaznělo v dnešním Božím slově.

Nejsme-li milosrdní a jsme-li naopak pyšní a elitářští, může se stát, že jsme **horšími hříšníky** než leckterý **celník**.

Milé sestry, milí bratři, zkrátka a dobře, všichni potřebujeme se **nechat navštívit** – třeba jen letmo, skrze dotek, impuls a záchvěv – **milosrdným Kristem**. A měli bychom **jít za ním** v konání dobra, aspoň nějakého...